

Wstęp

Obecnie ludzie coraz chętniej i częściej podejmują aktywność turystyczną. Podróże odbywają się w różnych celach, dzięki czemu można zaobserwować pojawiające się nowe trendy w turystyce. Wpływ na zwiększenie się aktywności turystycznej ma wiele czynników, do których można zaliczyć m.in.: większą ilość czasu wolnego, wzrost osiągniętych dochodów, tańsze środki transportu, rozwój technologii, które pozwalają w prosty sposób zaplanować podróż. Duże znaczenie ma także wzrost motywacji turystycznej.

Turystyka dostarcza wielu możliwości poznania nowych miejsc, różnych społeczności oraz ich dziedzictwa kulturowego. Rosnący poziom aktywności turystycznej w różnych grupach społecznych staje się zjawiskiem naturalnym i niemożliwym do wyeliminowania. Patrząc z perspektywy polityki turystycznej i funkcjonowania rynku turystycznego, istotne jest jak najszersze uczestnictwo grup społecznych w turystyce, która oprócz funkcji ekonomicznych – istotnych zarówno dla państwa, jak i dla biznesu turystycznego – pełni także funkcje zdrowotne, wychowawcze, wypoczynkowe, poznawcze, polityczne czy etniczne. Dlatego te czynniki mają wpływ na fakt, że w wielu krajach aktywność turystyczna już dawno przestała być prywatną sprawą obywateli, a stała się priorytetową kwestią społeczną oraz częścią polityki turystycznej. Problematyka niniejszego tomu koncentruje się na zjawiskach turystycznych, które w obecnych czasach w dużym stopniu kształtują życie społeczeństw na całym świecie.

W tomie znalazło się szesnaście artykułów prezentujących zjawiska związane z turystyką, a także artykuły, w których autorzy podjęli szeroko rozumianą tematykę dotyczącą zagadnień społeczno-ekonomicznych. Tom został podzielony na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy kwestii związanych z szeroko rozumianą turystyką, która obejmuje dziesięć artykułów o tej tematyce. Część druga, dotycząca kwestii społecznościowo-obywatelskich zawiera sześć artykułów.

Tom otwiera artykuł Kamili Ziółkowskiej-Weiss i Eweliny Haras dotyczący najczęściej wybieranych kierunków turystycznych przez argentyńską Polonię na przykładzie mieszkańców Buenos Aires. Autorki zwróciły uwagę na fakt, że zgodnie z przeprowadzonymi badaniami głównym motywem podejmowania przez argentyńską Polonię podróży do Polski jest motyw sentymentalny. W opracowaniu znalazły się również opisy wskazanych przez respondentów miejsc najbardziej atrakcyjnych turystycznie w Buenos Aires – takich jak Recoleta, San Telmo, La Boca czy Monserrat.

Mikołaj Jelinik i Bolesław Hryniewicki podjęli temat związany z salwanoturystyką. Autorzy podkreślili rolę instytucji i organizacji, które wspomagają procesy rozwojowe sylwanoturystyki oraz określili ich rolę i znaczenia w systemie

organizacyjnym. Omówiony został także wpływ instytucji i organizacji na rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach leśnych, a także motywy uprawiania salwanoturystyki.

Zagadnienie dotyczące wybranych narzędzi marketingu społecznościowego wykorzystywanych przez opolskie hotele opisali Daniel Puciato oraz Nikola Kinder. W artykule wykazali na dużą skuteczność narzędzi internetowych w procesie komunikacji marketingowej na rynku hotelowym. Swoje badania przeprowadzili wśród pracowników i gości opolskich hoteli, wskazując na malejące znaczenie tradycyjnych mediów w komunikacji marketingowej. Podkreślili rolę i znaczenie mediów społecznościowych, takich jak: Facebook, Twitter, Instagram, Youtube oraz Pinterest, a także biuletyny e-mailowe, widgety, głosowania, fora dyskusyjne oraz podcasty.

Franciszek Mróz podjął temat związany z Krakowem w przestrzeni pielgrzymkowej świata. Opisał i przedstawił potencjał i perspektywy rozwoju turystyki religijnej w tym mieście. W prezentowanym opracowaniu wykazał jakie elementy decydują o międzynarodowej randze Krakowa. Na podstawie badań terenowych, wywiadów pogłębionych oraz w oparciu o *Plan działań na rzecz rozwoju turystyki religijnej w Krakowie do 2020*, wskazano na perspektywy rozwoju turystyki religijnej w mieście w najbliższym dziesięcioleciu.

Wizerunek miast konurbacji górnośląskiej oraz ukazanie przełamania stereotypów na temat tego obszaru to główny wątek rozważań Mariusza Szuberta i Michała Żemły. Autorzy dowodzą, że Katowice oraz pozostałe miasta konurbacji zmieniają swoje oblicze, odchodząc od rozwiniętych funkcji przemysłowych w stronę funkcji metropolitalnej, w tym turystycznej. Przedmiotem prezentowanych w artykule badań jest postrzeganie konurbacji górnośląskiej przez studentów Turystyki i rekreacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Na podstawie przeprowadzonych badań dowodzą oni, że Katowice są najbardziej znanym respondentom miastem spośród innych miast konurbacji. Ankietowani dostrzegają w nim atrakcje turystyczne, krajoznawcze oraz możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego.

Kolejnym turystycznym tematem, który znalazł odzwierciedlenie w tym tomie, jest kwestia poruszana przez Małgorzatę Szelińską-Kukulak i Józefa Kukulak, którzy swoje rozważania skierowali w kierunku oceny uwarunkowań rozwoju turystyki w Kazachstanie oraz ich znaczenia dla poznania tego kraju przez turystów z Polski. Zasadniczym celem było przedstawienie dysjunkcji pomiędzy – z jednej strony – posiadaniem dużego potencjału przyrodniczego i kulturowego kraju, a – z drugiej – problemami ekonomicznymi, utrudniającymi rozwój turystyki w tym państwie.

Questing uprawiany jest na świecie od połowy lat 90. XX wieku, na terenie Polski jego przykłady liczone są w setkach, a równocześnie w literaturze z zakresu turystyki pojawia się jako nowa i innowacyjna forma zwiedzania, edukacji regionalnej, wypoczynku, tworzenia produktu turystycznego. Nad tym zagadnieniem pochylił się Witold Warcholik, który przedstawił szlaki questingowe w obszarach miejskich na przykładzie Krakowa. W artykule dokonał próby oceny atrakcyjności krakowskich szlaków questingowych na podstawie zebranych opinii uczestników questu przygotowanego i udostępnionego przez Autora.

Marzena Bodurka w swoim tekście opisała rolę turystyki kulturowej w poznaniu dziedzictwa społeczności żydowskiej w Krakowie. W artykule szczególną uwagę poświęcono charakterystyce kultury żydowskiej oraz przyjazdowi społeczności żydowskich do miasta Krakowa. Jak Autorka dowodzi obecnie kultura żydowska

przeżywa rozkwit na terenie Krakowa. Wynika to z coraz większego zainteresowania historią i kulturą żydowską nie tylko wśród polskiej ludności.

Preferencje turystyczne kibiców żużlowych w Polsce opisał Piotr Kondraciuk. Przeprowadzone badania są pierwszymi takimi w Polsce. Jak dowodzi Autor uzyskane wyniki wskazują, że kibice jeżdżący na zawody żużlowe nie tylko udają się na samą imprezę sportową, ale również zwiedzają miasto organizatora.

Pierwszą część tomu zamyka artykuł Klaudii Piaseckiej, która opisała turystykę w Andaluzji. W artykule wyszczegółowione zostały jak również omówione najważniejsze walory turystyczne andaluzyjskiej części Hiszpanii z podziałem na najpopularniejsze miasta i ich atrakcje. Scharakteryzowano profil przeciętnego turysty odwiedzającego andaluzyjskie ziemie w 2010 i 2017 roku, uwzględniając jego płeć, wiek, sytuację finansową, wybrany środek transportu oraz cel podróży.

Druga część tomu zawiera sześć artykułów o tematyce społeczno-ekonomicznej. Pierwszy artykuł w tej części tomu poświęcony jest znaczeniu Światowych Dni Młodzieży w rozwoju społeczno-gospodarczym Krakowa i okolic. Autorkami tego tekstu są Małgorzata Bajgier-Kowalska oraz Mariola Tracz. Analiza wykazała, że ŚDM przyczyniły się do wzrostu ruchu turystycznego w mieście o 20,9% (ponad 2 mln osób) w stosunku do 2015 r. i dochodów miasta o 1,35% PKB. Autorki dowodzą, że ŚDM miały bezpośredni wpływ na rozwój i modernizację sieci transportowej w Krakowie i okolicy. Powstały nowe drogi dojazdowe do miejscowości Brzegi, położonej na granicy Krakowa i pñ.-wsch. części gminy Wieliczka. Ponadto wyremontowano 15 ulic na terenie Krakowa, rozbudowano infrastrukturę drogową i rozpoczęto budowę stacji kolejowej, wybudowano kładkę pieszą łączącą Sanktuarium Miłosierdzia z Sanktuarium Jana Pawła II w Łagiewnikach.

Migracje ludności stanowią jeden z głównych elementów badań demograficznych i są cennym źródłem wiedzy o społeczeństwie Dlatego Alina Haczek i Agnieszka Kłos opisały zmienność migracji na obszarze aglomeracji bielskiej. Prezentowana przez nie analiza dotyczy skali zjawiska migracji stałych na obszarze aglomeracji bielskiej – jednego z głównych elementów systemu osadniczego województwa śląskiego.

Maciej Kędzierski analizował poczucie bezpieczeństwa w parkach miejskich. Dokonał przykładowych badań jakościowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Krakowa. Autor wykazał, że bezpieczeństwo nie jest najistotniejszym problemem krakowian. Udowadnia, że istotnym czynnikiem wpływającym na obniżenie poczucia bezpieczeństwa w Krakowie jest obecność pseudokibiców związanych z klubami piłkarskimi. Przeprowadzone przez autora wywiady są potwierdzeniem policyjnych analiz wykazujących wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli Polski na przestrzeni ostatnich lat.

Dziedzictwo kulturowo-historyczne i turystyka kulturowa to ważne czynniki społeczno-ekonomicznego rozwoju obszarów wiejskich Podhala. Zarządzanie dziedzictwem kulturowym na obszarach wiejskich Podhala to kolejna kwestia, która została podjęta i zaprezentowana przez Arkadiusza Niedziółkę w niniejszym tomie. Problem badawczy postawiony w opracowaniu dotyczy analizy walorów kulturowych i elementów dziedzictwa kulturowo-historycznego obszarów wiejskich Podhala zawartych w strategiach rozwoju siedmiu gmin podhalańskich (Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Czarny Dunajec, Kościelisko, Nowy Targ, Poronin i Szaflary).

Natomiast Magdalena Sawczuk zaprezentowała w swoim artykule kształtowanie kapitału relacyjnego w muzeach regionalnych oraz wykorzystywanie tego kapitału przez instytucje muzealne. Autorka zaobserwowała niedostatek opracowań dotyczących podejścia strategicznego w muzeum, jak i lojalności osób odwiedzających muzea. Zdaniem autorki nawiązywanie nowych relacji z podmiotami otoczenia, jak i praca nad wzmocnieniem dotychczasowych, ma istotne znaczenie dla efektywnego działania muzeum na rynku. Aby kapitał relacyjny był jakościowy, ważne, aby praca nad jego kształtowaniem i umacnianiem miała charakter strategiczny, a nie jedynie okazyjnej współpracy.

Drugą część tomu kończy opracowanie trzech autorów, Józefa Kukulaka, Karola Augustowskiego oraz Doroty Chmielowskiej, na temat skalnego zapisu historii rejonu Jaślisk w Beskidzie Niskim. W artykule udowadniają oni, że do dziś na tym terenie przetrwały obiekty skalne, które są cennym walorem turystycznym rejonu i wymagają zwiększonej ochrony.

Kamila Ziótkowska-Weiss